

Locurile memoriei
de Antonello Tolve

I o a n S b â r c i u

Il lato lumina

a cura di Olimpia Bera e Antonello Tolve

opening 17 dicembre 2017, ore 11:30
17 dicembre 2017 / 20 gennaio 2018

Archivio Menna Binga | via dei Monti di Pietralata 16 - Roma

«Ochiul este ceea ce a fost atins de un anumit impact cu lumea, pe care îl face vizibil prin semnele trase de mână».

Maurice Merleau-Ponty

Pictor care gândește cu mâinile, intelectual înclinat către o profundă *idee de a face*¹ și observator atent să înregistreze existența, Ioan Sbârciu (Feldru, 1948) este una dintre figurile cele mai reprezentative ale peisajului românesc contemporan. Legat de o idee de pictură care întoarce spatele reprezentării alegorice, artistul preia în propriul dispozitiv creativ o conștiință metalingvistică ce, între tensiune și contemplare, descifrează și recodifică realitatea prin instrumente primare îmbinate cu o serie de forțe potrivite pentru a stabili legături, contracte secrete între a gândi și a face artă. Pânzele sale sunt spații, arene care, deși se incadrează într-o sferă abstractă, nu renunță la evocarea poveștilor sau a locurilor, ci mai degrabă se structurează pe un traseu enunțiativ unde exprimarea este urmărită și realizată prin gestul fulminant, starea de spirit, senzația imediată, febra imaginației. De la abordarea mitului (seria dedicată *Răpirii Europei*) la recuperarea peisajului transilvănean (cel din amintirile sale, al copilăriei sale - extraordinare fiind în acest domeniu diferitele *Pădurea de cenușă* sau pătrunzătoarele *Transylvanian Landscape*) de la prefixul autobiografic la erotismul crocant al gestului miokinetic ce caracterizează multe dintre desenele sale, Sbârciu se mișcă cu ușurință printre coordonatele unui postexpresionism abstract și cele ale unei tradiții prinse de coadă cu scopul de a fi introdusă (imersată) în parabola artistică postmodernă, la o reîntoarcere la valorile

1 P. Valéry, *L'homme et la coquille*, in *Ouvres*, Gallimard, Paris 1957, p. 891: «*ideea de a Face* este prima și cea mai umană.. A explica nu înseamnă decât a descrie o modalitate de a Face: de a reface prin gândire».

picturii, care este tocmai consolidarea relației dintre tradiție și inovație, între arhaic și actual, între trecut și prezent.

Conștient că *se pictează cu creierul și nu cu mâinile* (este, până la urmă, lecția lăsată de Michelangelo Buonarroti urmașilor), artistul declanșează pe pânză un lanț de forțe determinate de pasiunea pentru adevăr, de un comportament care pune sub același orizont vizual *regula și cazul*, raționalul și iraționalul, acuitatea meditației și iminența instinctivității. Dacă într-adevăr spontaneitatea determină unele gesturi ce finalizează și reprezintă opera (cum să nu ne gândim la fulminantul act ce conchide *Don Quijote* din 2013, 2016 și 2017), pe de altă parte, nimic nu e lăsat la voia întâmplării, nici măcar dimensiunea sau alegerea pânzelor (suporturi speciale din game cromatice diferite - albe, trandafirii, măslinii, gri sau negre – alese cu pricepere). În lumea propusă de Sbârciu valorile visării și fanteziei ca cele ale instrumentelor interne ale picturii trăiesc o măreție imaginară, participând la realizarea aceluiasi mediu operațional și de idei care își propune să decoreze propriul sine, să devăluie straturi emotive, magnetice, adormite.

Încă din primii ani ai secolului XX, și mai precis de la căderea regimului lui Nicolae Ceaușescu (condamnat la moarte pe 22 decembrie 1989) și de când România își redeschide ochiul intelectual spre o nouă primăvară, Sbârciu scoate în evidență dorința de a privi spre prezent, de a concepe un nou mod de gândire vizuală, de a da naștere celei care a fost numită Școala Clujeană: un teritoriu al picturii libere în urma mlăștinoaselor obligații ale realismului comunist și deschis spre căi expresive capabile de a purta dialoguri cu cultura internațională.

Scena unor verificări, acțiuni și reflecții, pictura lui devine (redevine), exact din acest moment istoric, o adevărată luptă corp la corp cu pânza, un duel, un habitat cu ajutorul căruia, împrumutându-și corpul lumii, pictorul transformă însăși lumea în pictură. Stratificări cromatice, suprapuneri de spații, încălecări temporale coexistă în spațiul artistic al lui Sbârciu cu o energie făcută din transparențe și gesturi, cu o plasticitate muzicală și poetică ce desfășoară aspectele realității pentru a invita spectatorul să trăiască un vis făcut din lumină, sclipire, de liniște antelucană, unde linia, spațiul, lumina și profunzimea devin nervurile picturii, ale unui dispozitiv ce evocă date și date care invită la reflecție, care deschide calea spre atmosfere sugestive și aluzive.

Importanța culorii și a luminii (substanța picturii este lumina, a precizat André Derain), emoția trăită în contact direct cu natura, incidența întreruperii, căutarea stării de grație care are drept scop cristalizarea stării de spirit, conceperea unei lovituri la ochi, declanșarea pigmentului, determină artistul să conceapă câte un desen - un mod de a acționa, un *bildhafte Denken* - a cărui calitate sintetică conferă un echilibru reușit între intelect și sentiment, între impresia naturală și organizarea mentală.

Anatomia momentelor înghețate prin acțiuni și apariții, corpuri și lovituri picturale care ne invită să reflectăm asupra statutelor picturii, locurile memoriei în care se manifestă, se înlănțuie sau se specifică problemele existențiale de față cu obiectele și în însele obiectele, palete cromatice care ne conduc la originea operei și a conștiinței umane. Acestea sunt câteva dintre reflecțiile urmărite de Sbârciu (o minte care dobândește, avansează, își amintește) să conceapă opere prin fulgerări sau prin scânteii bruște în care cea mai mare tonalitate a viitorului triumfă asupra celei mai mici – făcută din tristețe și resemnare – adresată trecutului, urmelor a ceea ce a fost și nu va mai fi vreodată.

Traduzione di Emese Silai

Con un ringraziamento speciale a Monica Fekete